

Анатолій Глушак

Неканонічний Нечерда

Виповнилося 75 років з дня народження знакового українського поета Бориса Андрійовича Нечерди (11.07.1939 – 11.01.1998). Його творчість віддзеркалює кращі якості українських шістдесятників у літературі. А коли говорити про формотворчі засоби, інструментовку віршів (перш за все – римування), тематичні вектори – то незаперечною є певна синхронізація модерністських течій усіх східнослов'янських літератур. У росіян вісниками оновлення були Євген Євтушенко, Андрій Вознесенський, Роберт Рождественський, котрі добували «енергоресурс» з копалень поетики Володимира Маяковського, Бориса Пастернака, Марини Цветаєвої та й Велеміра Хлебнікова.

Борис Нечерда почав писати вірші в Олександрії Кіровоградської області. Друкував їх українською і російською мовами в районній газеті. Перші проби пера були досить вправними, але не провіщали з'яви на поетичному небі нової яскравої зірки. Але після вступу до Одеського інституту інженерів морського флоту, розвідувальної поїздки до Москви з намірами стати студентом Літературного інституту, знайомства літературним життям приморського міста він відкрив у собі нові запаси зору і слуху, розуміння того, що від покоління до покоління, від епохи до епохи жива матерія поезії шукає не лише нові русла, але й незвідані духовні материки.

«Час ученичества – он в жизни каждой торжественно неотвратим», – обмовилася М. Цветаєва, певно не маючи на увазі конкретно поезію. Але в «часі учнівства» найвартіснішою складовою були написані в Одесі російські вірші. Вони частково збереглися в моєму архіві – ми познайомилися з Нечердою десь року 1960, з 1961-го він почав працювати в газеті «Комсомольське плем'я», а з січня 1962-го і я вже був зарахований до штату редакції. З тих пір дружили. Нечерда читав колегам свої вірші, щедро дарував копії в машинопису. Його тодішні строфи були

В. Кабаченко. Зелене море. Посмертя Бориса Нечерди. 2012

співзвучні духу газети, творчій піднесеності колективу на чолі з талановитим редактором Єрвандом Григор'янцем. Тож до виходу першої збірки Борис друкував переважно твори російською мовою.

Це були публікації не новачка. А оскільки суспільну атмосферу після розвінчання культу особи Сталіна пойменували «Оттепелью», за назвою повісті Іллі Еренбурга, то її озонувала і розмаювала молода поезія. Романтизм ліричного героя Нечерди, авторська розкутість, свіжість інтонацій і мотивів окреслювали публічну резонансність творів. За деякими можна зрозуміти масштаб наближення Нечерди до поетичних практик Вознесенського – Євтушенка, ККД цієї гравітації.

Однак дебютував Нечерда збіркою «Материк», куди увійшли переважно авторські переклади російських версій, зокрема два вірші з нижчеподаних. Варто порівняти обидва мовні варіанти, щоб зрозуміти, які невідворотні втрати чигають на трансляційні наслідки, навіть коли за переклад береться автор.

Ще пригадую: якось в редакції з'явився молодий композитор і написав кілька пісень на слова Нечерди і Юрія Михайлика. Борисова «Мужская песня» починалася катреном:

Видно, мало отыграно маршей,
Стран – избитых чужими ногами,
Человечество крыльями машет,
Но хранит под руками наганы.

Далі не пам'ятаю. Але самопереклад Нечерда опублікував лише один раз – у збірнику «День поезії» за 1963 рік. Текст пісні Михайлика є в його збірках – з рефреном «Люди идут на север, птицы летят на юг». Ці дві пісні звучали в редакції чи не щоденно з півроку. Може, хтось знає інші російські твори Нечерди, скажімо, з виразним початком:

Марина, пора за дело,
И сумку мне приготовь,
Море заиндеVELO,
Как тысячи проводов...

Пропоную також не публікований вірш «Марина Цветаева». Це була спорадична, спірна в низці моментів і трактовок реакція Нечерди

Борис Нечерда та Анатолій Глушак

на відкриття для себе материка Цвєтаєвої. А ще вірш-присвяту поряд з кількома іншими мав, напевно, на увазі Борис Андрійович, коли покаявся значно пізніше за глорифікацію, та ще й у радянській ідеологічній упаковці, мотивів терору. Буде справедливим зазначити, що майбутній лауреат Шевченківської премії в галузі літератури (помертньо) чимало газетярських публікацій писав у жанрі поем і публіцистичних віршів. Позбувся цього рудименту не одразу. Але – правду скажемо – в «Материку» він превалює. Справжній Нечерда постає у двох наступних книгах – «Лада» і «Барельєфи».

А спонукала мене до цього вчинку – публікації неканонічних віршів Нечерди – несподіване, виключно-дискусійне, з непроникним підтекстом зізнання Александра Кушнера в одному з віршів:

Я не любил шестидесятых,
Семидесятых, никаких...

Ніколи вже не дізнаємося, чи любив у зрілому віці (майже Кушнерівському) Нечерда свої шістдесяті-сімдесяті.